

Datum
2020-11-25

Folkhälsomyndigheten
Generaldirektören Johan Carlson
171 82 Solna

Hemställan om att ta hänsyn till samhällets funktionalitet i nationell strategi för covid-19- vaccination

Energiföretagen Sverige är bekymrade över att samhällets funktionalitet inte ens tycks övervägas vid prioriteringsordningar för kommande vaccinering mot covid-19. Energibranschen bedömer att en strategi med en sådan avvägning kan minska risken för avbrott i samhällskritisk energiförsörjning och störningar i annan samhällskritisk verksamhet.

Bakgrund

Energiföretagen Sverige har sedan i våras på olika sätt försökt uppmärksamma centrala myndigheter på behovet av att regionerna har rutiner och system för att – vid tider av kapacitetsbrist – kunna ge samhällskritiska verksamheter en förtur till provtagning. I FHM:s strategi som lanserades i april fanns en prioriteringsordning, där personal inom samhällsviktig verksamhet fanns som en priogrupp 3 efter bland andra ineliggande patienter, riskgrupper och personal inom sjukvård och omsorg. MSB utformade redan i mars en beskrivning av vad som är samhällsviktigt specifikt under coronapandemin.

Under våren upparbetades dock aldrig rutiner för sådant i regionerna. I samband med statens överenskommelse med SKR och uppdraget till länsstyrelserna i juni så föreföll FHM och regionerna att helt överge hanteringen av priogrupp 3. Det fanns dock kvar i FHM:s strategi och i informationsmaterial på FHM:s webbplats, och MSB:s definition har allt sedan dess varit publicerad.

Erfarenheter

Våra medlemsföretag förser hela det svenska samhället med el och fjärrvärme, och svarar därmed för centrala funktioner i samhället. Under våren och försommaren var oron stor bland våra medlemsföretag. Utöver oro för smitta bland driftkritisk personal fanns tecken på att leveranskedjor för exempelvis bränslen och reservdelar skulle brytas liksom svårigheter för nödvändiga entreprenörer att kunna resa in i landet för att genomföra revisionsarbete vid svenska anläggningar. Tidvis var det också långa väntetider på smitttestning i delar av landet, vilket medförde ökad risk för driftstörningar i el- och fjärrvärmeförsörjningen, genom att kritisk driftspersonal fick sitta i karantän.

Under sommar och tidig höst signalerade FHM och regionerna (om än otydligt) att kapacitet för smittprovtagning var så stor att ingen prioritering var nödvändig. Trots detta fick vi återkommande rapporter från exempelvis Värmland och Skåne om kapacitetsbrist och långa väntetider. Nu under oktober och november har sådana situationer blivit än mer frekventa i ett flertal regioner.

Starkt behov av rutiner för prioritering av testresurser och vaccin

Svenska kraftnät och Energimyndigheten har i sin rapportering till MSB återkommande rapporterat om nödvändigheten av att rutiner för prioritering av priogrupp 3 behöver etableras. Svenska kraftnät har i varje lägesrapport sedan den 31 augusti påtalat detta behov, både för smittestning och kommande vaccinering. I MSB:s samlade nationella lägesbilder har detta ändå inte synts till, förrän nu i slutet av november.

Nu verkar också länsstyrelserna ha påbörjat ett arbete för att stödja regionerna att etablera sådana rutiner – fem månader efter att de fått uppdraget. Sammantaget så förefaller nationella råd till regionerna och vårdgivare dock ha varit både röriga och otydliga, samtidigt som skyddsbehovet av samhällsviktig verksamhet ignorerats.

Skydd av samhällets funktionalitet väger alltför lätt...

Sverige går, liksom resten av världen, igenom en mycket stor utmaning, och vi inser att det kräver svåra politiska beslut och prioriteringar. Det finns en lång och väletablerad praxis där regering och riksdag får in beslutsunderlag från sina sektorsmyndigheter för att därefter väga samman olika samhällsmål inför beslut.

Vår erfarenhet under coronapandemin är dock att samhällsmål vid sidan av folkhälsa, sjukvårdens kapacitet och samhällsekonomin inte på allvar vägs in vid beslut. Våra medlemmar sköter försörjningen av el och värme, något som måste betraktas som samhällsviktigt – dvs *”verksamheter som kan orsaka samhällsstörningar vid störningar i eller bortfall av verksamheten, eller som behövs för att hantera en pågående samhällsstörning.”* (från MSB:s webbplats).

Hittills har energiföretag genom kraftfulla insatser lyckats väl i att skydda verksamhet och kritisk personal. Vi är dock fortsatt kritiska till att priogrupp 3 i flertalet regioner inte ges någon som helst förtur vid långa väntetider för smittprovtagning.

...särskilt inför kommande vaccinering

Vi är än mer bekymrade över tecken på att samhällets funktionalitet inte ens övervägs vid prioriteringsordningar för kommande vaccinering mot covid-19. FHM har fått regeringens uppdrag att, i samarbete med bland annat MSB, ta fram en nationell operativ plan för vaccination. Däri ska bland annat finnas *”en prioriteringsordning”* (ur regeringsuppdraget).

I FHM:s delredovisning i augusti uttolkar myndigheten denna del så att prioritering görs *”...med syfte att skydda de grupper som har hög risk för allvarlig covid19.”* Detta låter naturligtvis rimligt i förstone, och är i linje med myndighetens generella uppdrag. Men samarbetet med andra aktörer i det specifika regeringsuppdraget borde enligt vår mening leda till att man väger in fler perspektiv än folkhälsan, och då i synnerhet skydd av samhällets funktionalitet. I delrapporten konstaterar FHM att *”...i den nuvarande fasen av pandemin bedömer vi att personer med yrken med samhällsviktig funktion inte utgör en grupp som bör prioriteras för vaccination utifrån yrkesposition.”*

Vi motsätter oss inte en sådan slutsats, om vi vet att en sammanvägning av olika samhällsmål verkligen har gjorts, och att det därvid framgår att behovet av att skydda energiförsörjningen bedömts som mindre viktig än att hela befolkningen vaccineras utan inbördes prioriteringsordning efter priogrupp 1 och 2. I FHM:s lägesrapport förefaller det dock som att MSB endast givits en roll gällande *”samordning av kommunikationen kring vaccineringen*. En så avgränsad roll kan inte vara förenlig med regeringens avsikt i detta uppdrag.

Konsekvensbeskrivningen i delredovisningen ger oss en bild av hur FHM uppfattat uppdraget. Endast konsekvenser för vårdgivare och FHM beskrivs, inte för samhället i stort.

För oss förefaller det dock självklart att skyddet av samhällskritiska funktioner måste få väga tungt, efter att särskilt utpekade riskgrupper, personal inom vård och omsorg med flera har fått del av ett vaccinationskydd. Risken för avbrott i exempelvis el-, värme- eller dricksvattenförsörjningen på grund av att driftskritisk personal insjuknar bör inte underskattas. Verksamheten vid många lokala fjärrvärmeföretag bedrivs exempelvis med en personalstyrka på en handfull individer. Sårbarheten för utbredd smitta är därmed stor.

Vi uppmanar därför Folkhälsomyndigheten att skyndsamt komplettera arbets- och referensgrupper för vaccinstrategin med nya kompetenser som kan bidra med andra samhällssektors perspektiv i allmänhet, och samhällsviktig verksamhet i synnerhet. Vi ser fram emot ett svar på att ni mottagit detta brev, och att ni noterat vår oro, som bottnar i våra medlemmars ansvar för att tillhandahålla el och värme till hela samhället.

Vänliga hälsningar

Gunilla Andrée, tf vd Energiföretagen Sverige

Energiföretagen Sverige ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Energibranschen investerar omkring 30–35 miljarder kronor årligen. Med rätt förutsättningar kan vi fortsätta trygga energileveranserna till hushåll, företag och samhälle – varje sekund, året om – samtidigt som vi driver på den förändring som möjliggör framtidens energisystem. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

För kännedom

Nationell vaccinsamordnare Richard Bergström, Socialdepartementet

Camilla Asp, Chef avdelningen för krisberedskap och civilt försvar, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap